

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

9 päivänä kesäkuuta 2016*

[sellaisena kuin se on oikaistuna 7.9.2016 annetulla määräyksellä]

Ennakkoratkaisupyyntö — Henkinen ja teollinen omaisuus — Tekijänoikeus ja lähioikeudet —
Direktiivi 2001/29/EY — 5 artiklan 2 kohdan b alakohta — Kappaleen valmistamista koskeva oikeus —
Poikkeukset ja rajoitukset — Yksityiskäyttöön tapahtuva kappaleen valmistaminen — Sopiva hyvitys —
Valtion yleisestä talousarviosta myönnetty rahoitus — Hyväksyttävyyys — Edellytykset

Asiassa C-470/14,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Tribunal Supremo (Espanjan ylin tuomioistuin) on esittänyt 10.9.2014 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 14.10.2014, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Entidad de Gestión de Derechos de los Productores Audiovisuales (EGEDA),

Derechos de Autor de Medios Audiovisuales (DAMA) ja

Visual Entidad de Gestión de Artistas Plásticos (VEGAP)

vastaan

Administración del Estado ja

Asociación Multisectorial de Empresas de la Electrónica, las Tecnologías de la Información y la Comunicación, de las Telecomunicaciones y de los contenidos Digitales (Ametic),

Artistas Intérpretes, Sociedad de Gestiónin (AISGE),

Centro Español de Derechos Reprográficosin (CEDRO),

Asociación de Gestión de Derechos Intelectualesin (AGEDI),

Entidad de Gestión, Artistas, Intérpretes o Ejecutantes, Sociedad de Gestión de España (AIE) ja

Sociedad General de Autores y Editoresin (SGAE)

osallistuesssa asian käsittelyyn,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: tuomarit J. Malenovský (esittelevä tuomari), joka hoitaa jaoston puheenjohtajan tehtäviä, M. Safjan, A. Prechal, S. Rodin ja K. Jürimäe,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 1.10.2015 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Entidad de Gestión de Derechos de los Productores Audiovisuales (EGEDA), Derechos de Autor de Medios Audiovisuales (DAMA) ja Visual Entidad de Gestión de Artistas Plásticos (VEGAP), edustajanaan abogado J. Suárez Lozano,
- Asociación Multisectorial de Empresas de la Electrónica, las Tecnologías de la Información y la Comunicación, de las Telecomunicaciones y de los contenidos Digitales (Ametic), edustajinaan abogado A. González García ja abogado D. Sarmiento Ramirez-Escudero,
- Artistas Intérpretes, Sociedad de Gestión (AISGE), edustajanaan abogado J. Montes Relazón,
- Centro Español de Derechos Reprográficos (CEDRO), edustajanaan procuradora S. Vázquez Senin, avustajanaan abogada I. Aramburu Muñoz ja abogado J. de Fuentes Bardají,
- Asociación de Gestión de Derechos Intelectuales (AGEDI), Entidad de Gestión, Artistas, Intérpretes o Ejecutantes, Sociedad de Gestión de España (AIE) ja Sociedad General de Autores y Editores (SGAE), edustajinaan abogado J. Marín López ja abogado R. Blanco Martínez,
- Espanjan hallitus, asiamiehenään M. Sampol Pucurull,
- Kreikan hallitus, asiamiehinään A. Magrippi ja S. Charitaki,
- Ranskan hallitus, asiamiehinään D. Colas ja D. Segoin,
- [sellaisina, kuin ne ovat oikaistuina 7.9.2016 annetulla määräyksellä] Suomen hallitus, asiamiehenään J. Heliskoski, avustajinaan asiantuntijat L. Holopainen ja M. Grönroos,
- Norjan hallitus, asiamiehinään E. Leonhardsen ja M. Schei,
- Euroopan komissio, asiamiehinään É. Gippini Fournier ja J. Samnadda,

kuultuaan julkisasiamiehen 19.1.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY (EYVL 2001, L 167, s. 10) 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan tulkintaa.

- 2 Tämä ennakkoratkaisupyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Entidad de Gestión de Derechos de los Productores Audiovisuales (EGEDA), Derechos de Autor de Medios Audiovisuales (DAMA) ja Visual Entidad de Gestión de Artistas Plásticos (VEGAP) sekä Administración del Estado (Espanjan valtion hallinto) ja Asociación Multisectorial de Empresas de la Electrónica, las Tecnologías de la Información y la Comunicación, de las Telecomunicaciones y de los contenidos Digitales (Ametic) ja jossa on kyse kansallisesta lainsäädännöstä, joka koskee yksityisen kopioinnin sopivan hyvityksen järjestelmää, joka rahoitetaan valtion yleisestä talousarviosta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Euroopan unionin oikeus

- 3 Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 4, 9, 31, 35 ja 38 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(4) Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien oikeudellisten puitteiden yhdenmukaistaminen lisää oikeusvarmuutta ja täyttää henkisen omaisuuden korkeatasoisen suojan vaatimukset sekä edistää siten merkittäviä investointeja luovuuteen ja innovaatioon, mukaan lukien verkostoinfrastruktuuriin, mikä puolestaan johtaa Euroopan teollisuuden kasvuun ja sen kilpailukyvyn parantumiseen sekä sisällöllisen tarjonnan että tietotekniikan osalta ja yleisemmin monilla teollisuuden ja kulttuurin aloilla. Tämä ylläpitää työllisyyttä ja edistää uusien työpaikkojen luomista.

--

(9) Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien yhdenmukaistamisen on perustuttava suojan korkeaan tasoon, koska nämä oikeudet ovat ratkaisevan tärkeitä henkisen luomistyön kannalta. Niiden suojaaminen auttaa varmistamaan luovuuden ylläpitämisen ja kehittymisen niin tekijöiden, esittäjien, tuottajien, kuluttajien, kulttuurin, teollisuuden kuin suuren yleisön etujen mukaisesti. Tämän vuoksi henkisen omaisuuden tunnustetaan olevan erottamaton osa omaisuuden käsitettä.

--

(31) Eri oikeudenhaltijaryhmien välisten samoin kuin eri oikeudenhaltijaryhmien ja suojatun aineiston käyttäjien välisten oikeuksien ja etujen oikeudenmukainen tasapaino on turvattava. Jäsenvaltioissa säädettyjä nykyisiä poikkeuksia ja rajoituksia näihin oikeuksiin on arvioitava uudelleen uuden sähköisen ympäristön kannalta. Tiettyjä yksinoikeustoimia koskevien poikkeusten ja rajoitusten nykyisillä eroilla on välitön kielteinen vaikutus sisämarkkinoiden toimintaan tekijänoikeuden ja lähioikeuksien alalla. Nämä erot saattavat tulla näkyvämmiksi rajojen ylitse tapahtuvan teosten hyödyntämisen ja rajat ylittävien toimien edelleen lisääntyessä. Sisämarkkinoiden asianmukaisen toiminnan varmistamiseksi nämä poikkeukset ja rajoitukset olisi määriteltävä yhdenmukaisemmin. Yhdenmukaistamisen asteen olisi perustuttava vaikutukseen, joka poikkeuksilla ja rajoituksilla on sisämarkkinoiden moitteettomaan toimintaan.

--

(35) Tietyissä poikkeus- tai rajoitustapauksissa oikeudenhaltijoiden olisi saatava sopiva hyvitys suojattujen teostensa tai muun aineistonsa käytön korvaamiseksi heille riittävällä tavalla. Tällaisen sopivan hyvityksen muotoa, yksityiskohtaisia järjestelyjä ja mahdollista tasoa määritettäessä olisi otettava huomioon kunkin tapauksen erityisolosuhteet. --

--

(38) Jäsenvaltioilla olisi oltava oikeus säätää poikkeuksesta tai rajoituksesta kappaleen valmistamista koskevaan oikeuteen silloin, kun kyseessä on tietynlainen kappaleen valmistaminen äänite-, kuvatalenne- ja audiovisuaalisesta aineistosta yksityiseen käyttöön sopivaa hyvitystä vastaan. Tähän voi sisältyä oikeudenhaltijoiden menetysten korvausjärjestelmien käyttöönotto tai jatkaminen. – –”

4 Direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Kappaleen valmistamista koskeva oikeus”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että yksinoikeus sallia tai kieltää suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa kokonaan tai osittain tapahtuva kappaleen valmistaminen on:

- a) tekijöillä teostensa osalta;
- b) esittäjillä esitystensä tallenteiden osalta;

– –”

5 Kyseisen direktiivin 5 artiklan, jonka otsikko on ”Poikkeukset ja rajoitukset”, 2 kohdassa säädetään muun muassa seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat säätää poikkeuksista tai rajoituksista 2 artiklassa säädettyyn kappaleen valmistamista koskevaan oikeuteen seuraavissa tapauksissa:

– –

- b) kun kyseessä ovat luonnollisten henkilöiden mille tahansa välineelle valmistamat kappaleet, jotka on tehty yksityiseen käyttöön ja joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen, edellyttäen, että oikeudenhaltijat saavat sopivan hyvityksen, jonka osalta otetaan huomioon 6 artiklassa tarkoitettujen teknisten toimenpiteiden soveltaminen kyseiseen teokseen tai aineistoon taikka niiden soveltamatta jättäminen;

– –”

Espanjan oikeus

6 Kiireellisistä finanssipoliittisista, verotuksellisista ja rahoituksellisista toimenpiteistä julkisen talouden alijäämän korjaamiseksi annettu asetus 20/2011 (Real Decreto-Ley 20/2011 sobre medidas urgentes en materia presupuestaria, tributaria y financiera para la corrección del déficit público), joka annettiin 30.12.2011 (BOE nro 315, 31.12.2011, s. 146574), sisältää kymmenennen lisäsäännöksen, jonka otsikko on ”Yksityisen kopioinnin sopivan hyvityksen järjestelmän muuttaminen” (jäljempänä kymmenes lisäsäännös), ja jossa säädetään muun muassa seuraavaa:

”1. Kumotaan yksityisen kopioinnin sopiva hyvitys, josta säädetään henkisestä omaisuudesta annetun lain kodifikaation (Texto Refundido de la Ley de Propiedad Intelectual) 25 §:ssä, joka hyväksyttiin 12.4.1996 annetulla kuninkaan asetuksella 1/1996 (Real Decreto Legislativo 1/1996), ja jonka rajat määritellään tämän lain 31 §:n 2 momentissa.

2. Hallitus vahvistaa asetuksella menettelyn valtion yleisestä talousarviosta rahoitettavan sopivan hyvityksen maksamiseksi sen saajille.

– –”

7 Valtion talousarviosta rahoitettavan yksityisen kopioinnin sopivan hyvityksen maksujärjestelmästä annetun kuninkaan asetuksen 1657/2012 (Real Decreto 1657/2012 que regula el procedimiento para el pago de la compensación por copia privada con cargo a los Presupuestos Generales del Estado), joka annettiin 7.12.2012 (BOE nro 295, 8.12.2012, s. 84141), tarkoituksena on panna täytäntöön tämä kymmenes lisäsäännös.

8 Kyseisen kuninkaan asetuksen 1 §:ssä, jonka otsikko on ”Kohde”, säädetään seuraavaa:

”Tämän kuninkaan asetuksen sääntelyn kohteena ovat

a) menettely ja objektiiviset arviointiperusteet yksityisen kopioinnin sopivan vuosittaisen hyvityksen määrittämiseksi oikeudenhaltijoille aiheutuneen vahingon pohjalta

b) menettely valtion yleisestä talousarviosta rahoitettavan yksityisen kopioinnin sopivan hyvityksen laskemiseksi ja maksamiseksi edunsaajille.”

9 Mainitun kuninkaan asetuksen 3 §:n, jonka otsikko on ”Hyvityksen määrä”, 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Oikeudenhaltijoille siitä vahingosta maksettava sopiva hyvitys, joka aiheutuu yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen käyttöön otosta henkisestä omaisuudesta annetun lain kodifioitun tekstin, joka hyväksyttiin 12.4.1996 annetulla kuninkaan asetuksella 1/1996, 31 §:ssä määritellyllä tavalla, vahvistetaan kullekin varainhoitovuodelle määritetyn talousarvion rajoissa opetus-, kulttuuri- ja urheiluministerin päätöksellä 4 §:ssä säädettyä menettelyä noudattaen.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

10 Pääasian kantajat ovat immateriaalioikeuksia kollektiivisesti hallinnoivia yhteisöjä, joilla on toimivalta kerätä oikeudenhaltijoille heidän suojattujen teostensa tai aineistonsa yksityisestä kopioinnista maksettava sopiva hyvitys.

11 Ne nostivat 7.2.2013 kanteen kuninkaan asetuksen 1657/2012 kumoamisesta Tribunal Supremon (Espanjan ylin tuomioistuin, Espanja) hallinto-oikeudellisessa jaostossa.

12 Kyseinen tuomioistuin hyväksyi jälkepäin Artistas Intérpretes, Sociedad de Gestiónin (AISGE), Centro Español de Derechos Reprográficosin (CEDRO) sekä Asociación de Gestión de Derechos Intelectualesin (AGEDI), Entidad de Gestión, Artistas, Intérpretes o Ejecutantes, Sociedad de Gestión de España (AIE) ja Sociedad General de Autores y Editoresin (SGAE) väliintulojoiksi menettelyssä. Tietyt näistä muista immateriaalioikeuksia kollektiivisesti hallinnoivista yhteisöistä nostivat itse kanteita kuninkaan asetuksesta 1657/2012.

13 Pääasian kantajat väittävät vaatimustensa tueksi, että kuninkaan asetus 1657/2012 on kahdelta kannalta ristiriidassa direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan kanssa. Ensinnäkin kantajat väittävät, että kyseisen säännöksen mukaan yksityisestä kopioinnista oikeudenhaltijoille maksettava sopiva hyvitys pitäisi periä ainakin viime kädessä niiltä luonnollisilta henkilöiltä, jotka aiheuttavat tällaisella kopiointilla vahinkoa oikeudenhaltijoiden yksinomaiselle kappaleenvalmistusoikeudelle, kun taas kymmenennellä lisäsäännöksellä ja kuninkaan asetuksella 1657/2012 käyttöön otetussa järjestelmässä tämä hyvitys rahoitetaan valtion talousarviosta eli maksajina ovat kaikki veronmaksajat. Toiseksi ne esittävät, että tällä säännöstöllä ei varmisteta mainitun hyvityksen sopivuutta.

14 Pääasian vastaajat puolestaan väittävät, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohta ei ole esteenä sille, että jäsenvaltio ottaa käyttöön kymmenennellä lisäsäännöksellä ja kuninkaan asetuksella 1657/2012 perustetun kaltaisen järjestelmän.

- 15 Muistutettuaan asiayhteydestä, joka sai Espanjan viranomaiset korvaamaan vuoteen 2011 asti voimassa olleen digitaalimaksua koskevan järjestelmän valtion talousarviosta maksettavalla yksityisen kopioinnin sopivan hyvityksen järjestelmällä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa aluksi, että talousarvion tulojen kohdentamattomuuden periaatteen mukaisesti tämän uuden mekanismin rahoittavat sen edeltäjästä poiketen kaikki Espanjan veronmaksajat riippumatta siitä, voivatko he valmistaa yksityisiä kopioita vai eivät. Se pohtii tämän jälkeen, onko direktiiviä 2001/29 tulkittava niin, että tällaisen mekanismin valinneiden jäsenvaltioiden on varmistuttava siitä – samalla tavoin kuin niiden valitessa maksun käyttöönoton –, että mekanismin rahoittavat suoraan tai epäsuorasti pelkästään ne henkilöt, jotka ovat voineet aiheuttaa vahinkoa oikeudenhaltijoille sillä perusteella, että ne valmistavat tai niillä on mahdollisuus valmistaa yksityisiä kopioita. Mikäli tähän vastataan kielteisesti, kyseinen tuomioistuin pohtii, voiko oikeudenhaltijoille suoritettavan sopivan hyvityksen maksamiseksi osoitetun summan määrittäminen ennalta jokaiselle varainhoitovuodelle taata tämän hyvityksen sopivuuden.
- 16 Tribunal Supremo (Espanjan ylin tuomioistuin) on näin ollen päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko yksityisen kopioinnin sopivan hyvityksen järjestelmä, jossa hyvitys maksetaan valtion yleisestä talousarviosta käyttäen arviointiperusteena todellisuudessa aiheutunutta vahinkoa sillä tavoin, ettei voida taata yksityisten kopioiden käyttäjien maksavan tämän hyvityksen kustannuksia, direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukainen?
- 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaista, että valtion yleisessä talousarviossa yksityisen kopioinnin sopivaa hyvitystä varten osoitetut kokonaismäärärahat on vahvistettava kullekin varainhoitovuodelle määritetyissä talousarvion rajoissa, vaikka hyvityksen laskentaperusteena olisi käytetty todellisuudessa aiheutunutta vahinkoa?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 17 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohtaa tulkittava niin, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan järjestelmän kaltaiselle yksityisen kopioinnin sopivan hyvityksen järjestelmälle, joka rahoitetaan valtion yleisestä talousarviosta siten, ettei voida varmistaa, että yksityisten kopioiden käyttäjät kattavat tämän sopivan hyvityksen kustannukset.
- 18 Tästä on ensiksi todettava, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää poikkeuksesta tai rajoituksesta tämän direktiiviin 2 artiklassa säädettyyn kappaleen valmistamista koskevaan yksinoikeuteen, kun kyseessä ovat luonnollisten henkilöiden mille tahansa välineelle valmistamat kappaleet, jotka on tehty yksityiseen käyttöön ja joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen, edellyttäen, että tämän yksinoikeuden haltijat saavat sopivan hyvityksen, jonka osalta otetaan huomioon mainitun direktiivin 6 artiklassa tarkoitettujen tekniset toimenpiteet (jäljempänä yksityistä kopiointia koskeva poikkeus).
- 19 Kuten direktiivin 2001/29 johdanto-osan 35 ja 38 perustelukappaleesta ilmenee, tässä säännöksessä ilmaistaan Euroopan unionin lainsäätäjän tahto perustaa erityinen hyvitysjärjestelmä, jonka täytäntöönpanon käynnistää oikeudenhaltijoille aiheutunut vahinko, joka aiheuttaa lähtökohtaisesti velvollisuuden ”korvata” tai ”hyvittää” se viimeksi mainituille (ks. vastaavasti tuomio 21.10.2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, 41 kohta).

- 20 Tästä seuraa, että kun jäsenvaltiot päättävät panna toimeen mainitussa säännöksessä säädetyn yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen kansallisessa lainsäädännössään, niillä on erityisesti velvollisuus säätää sopivan hyvityksen suorittamisesta oikeudenhaltijoille (ks. vastaavasti tuomio 21.10.2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, 30 kohta ja tuomio 5.3.2015, Copydan Båndkopi, C-463/12, EU:C:2015:144, 19 kohta).
- 21 Lisäksi unionin tuomioistuin on jo korostanut, että ellei direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdalta katsota puuttuvan tehokasta vaikutusta, tällä säännöksellä asetetaan jäsenvaltioille, jotka panevat täytäntöön yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen, velvollisuus saavuttaa tietty tulos siinä mielessä, että niiden on toimivaltansa rajoissa varmistettava sellaisen sopivan hyvityksen tosiasiallinen periminen, jolla on tarkoitus korvata oikeudenhaltijoille aiheutunut vahinko (ks. vastaavasti tuomio 16.6.2011, Stichting de Thuiskopie, C-462/09, EU:C:2011:397, 34 kohta ja tuomio 11.7.2013, Amazon.com International Sales ym., C-521/11, EU:C:2013:515, 57 kohta).
- 22 Koska tämä säännös on pelkästään valinnainen eikä siinä tarkenneta edeltä käsin sen nojalla perustettavan sopivan hyvityksen järjestelmän eri parametrejä, jäsenvaltioilla on katsottava olevan laaja harkintavalta näiden parametrien määrittämiseksi kansallisessa oikeudessa (ks. vastaavasti tuomio 21.10.2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, 37 kohta; tuomio 11.7.2013, Amazon.com International Sales ym., C-521/11, EU:C:2013:515, 20 kohta ja tuomio 5.3.2015, Copydan Båndkopi, C-463/12, EU:C:2015:144, 20 kohta).
- 23 Jäsenvaltioiden on erityisesti määritettävä tahot, joiden on maksettava kyseistä sopivaa hyvitystä, sekä vahvistettava kyseisen hyvityksen muoto, maksutavat ja sen taso direktiivin 2001/29 mukaisesti ja yleisemmin unionin oikeuden mukaisesti (ks. vastaavasti tuomio 16.6.2011, Stichting de Thuiskopie, C-462/09, EU:C:2011:397, 23 kohta; tuomio 11.7.2013, Amazon.com International Sales ym., C-521/11, EU:C:2013:515, 21 kohta ja tuomio 5.3.2015, Copydan Båndkopi, C-463/12, EU:C:2015:144, 20 kohta).
- 24 Vaikka tämän tuomion 19–23 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö on kehitetty maksulla rahoitettavien sopivan hyvityksen järjestelmien yhteydessä, tämän laajan harkintavallan vuoksi direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan ei voida lähtökohtaisesti katsoa olevan esteenä sille, että jäsenvaltiot, jotka ovat päättäneet ottaa käyttöön yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen, valitsevat sen osalta sellaisen sopivan hyvityksen järjestelmän perustamisen, jota ei rahoiteta tällaisella maksulla vaan niiden yleisestä talousarviosta.
- 25 Kun nimittäin yhtäältä tällaisella vaihtoehtoisella järjestelmällä varmistetaan sopivan hyvityksen suorittaminen oikeudenhaltijoille ja toisaalta sen maksutavalla varmistetaan tehokas kerääminen, sen on lähtökohtaisesti katsottava noudattavan direktiivin 2001/29 keskeistä tavoitetta, jona on sen johdanto-osan neljännen ja yhdeksännen perustelukappaleen mukaan henkisen omaisuuden ja tekijänoikeuden korkeatasoisen suojan takaaminen.
- 26 Toiseksi direktiivin 2001/29 johdanto-osan 35 ja 38 perustelukappaleesta ilmenee, että tämän direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädetyn sopivan hyvityksen tavoitteena on korvata oikeudenhaltijoille asiaankuuluvalla tavalla heidän suojattujen teostensa tai aineistonsa luvaton käyttö. Kun määritetään tämän korvauksen taso, on käyttökelpoisena perusteena otettava huomioon kyseisestä kappaleen valmistamisesta kyseiselle oikeudenhaltijalle aiheutuva haitta (ks. vastaavasti tuomio 21.10.2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, 39 kohta).
- 27 Näin ollen henkilöiden, jotka valmistavat suojatuista teoksista tai aineistosta kappaleita ilman ennakkolupaa kyseisiltä oikeudenhaltijoilta, mistä aiheutuu näille haltijoille vahinkoa, on lähtökohtaisesti korvattava vahinko rahoittamalla sitä varten säädetty sopiva hyvitys (ks. vastaavasti tuomio 21.10.2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, 45 kohta ja tuomio 12.11.2015, Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, 69 kohta).

- 28 Unionin tuomioistuin on tarkentanut tästä, ettei edellytetä, että tällaiset henkilöt ovat tosiasiaassa valmistaneet yksityisiä kopioita. Koska nimittäin heidän käyttöönsä on annettu kappaleen valmistamiseen soveltuvia laitteita tai alustoja, tämä käyttöön antaminen riittää perusteeksi sille, että he osallistuvat oikeudenhaltijoiden hyväksi säädetyn sopivan hyvityksen rahoittamiseen (ks. vastaavasti tuomio 21.10.2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, 54–56 kohta ja tuomio 5.3.2015, Copydan Båndkopi, C-463/12, EU:C:2015:144, 24, 25 ja 64 kohta).
- 29 Direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan selvästä sanamuodosta kuitenkin ilmenee, että yksityistä kopiointia koskeva poikkeus on laadittu pelkästään luonnollisten henkilöiden hyväksi, kun he valmistavat tai voivat valmistaa teoksista tai muusta suojatusta aineistosta yksityiseen käyttöön kappaleita, joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen (ks. vastaavasti tuomio 21.10.2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, 43–45 ja 54–56 kohta ja tuomio 5.3.2015, Copydan Båndkopi, C-463/12, EU:C:2015:144, 22–25 ja 64 kohta).
- 30 Tästä johtuu, että toisin kuin luonnolliset henkilöt, jotka kuuluvat yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen piiriin direktiivissä 2001/29 tarkennetuilla edellytyksillä, oikeushenkilöt on joka tapauksessa suljettu tämän poikkeuksen ulkopuolelle, minkä vuoksi niillä ei ole oikeutta valmistaa yksityisiä kopioita ilman kyseisten teosten tai aineiston oikeudenhaltijoiden ennakkolupaa.
- 31 Tästä unionin tuomioistuin on jo todennut, ettei ole direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan mukaista soveltaa yksityisen kopioinnin maksua erityisesti digitaaliseen kappaleen valmistamiseen soveltuviin koneisiin, laitteisiin ja alustoihin, joita ovat hankkineet muut kuin luonnolliset henkilöt selvästi muuhun tarkoitukseen kuin yksityistä kopiointia varten (ks. vastaavasti tuomio 21.10.2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, 53 kohta ja tuomio 11.7.2013, Amazon.com International Sales ym., C-521/11, EU:C:2013:515, 28 kohta).
- 32 Tällainen direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan tulkinta ei silti ole esteenä sille, että oikeushenkilöt mahdollisesti ovat velvollisia rahoittamaan oikeudenhaltijoille vastikkeeksi tästä yksityisestä kopioinnista tarkoitetun sopivan hyvityksen.
- 33 Unionin tuomioistuin on näin ollen myöntänyt, että kun otetaan huomioon ne käytännön vaikeudet, joita liittyy tällaisen rahoituksen toteuttamiseen, jäsenvaltiot ovat voineet rahoittaa tämän sopivan hyvityksen maksulla, joka peritään ennen yksityisten kopioiden valmistamista henkilöiltä, joilla on hallinnassaan digitaaliseen kappaleen valmistamiseen soveltuvia koneita, laitteita ja alustoja ja jotka antavat niitä luonnollisten henkilöiden käyttöön (ks. vastaavasti tuomio 21.10.2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, 46 kohta; tuomio 16.6.2011, Stichting de Thuiskopie, C-462/09, EU:C:2011:397, 27 kohta; tuomio 11.7.2013, Amazon.com International Sales ym., C-521/11, EU:C:2013:515, 24 kohta ja tuomio 5.3.2015, Copydan Båndkopi, C-463/12, EU:C:2015:144, 46 kohta).
- 34 Mikään ei nimittäin estä sitä, että nämä maksuvelvolliset siirtävät yksityistä kopiointia koskevan maksun kyseisten kappaleen valmistamiseen tarkoitettujen koneiden, laitteiden ja alustojen käyttöön antamisesta tai suoritetusta kappaleenvalmistamispalvelusta perimäänsä hintaan. Siten tällaisesta maksusta aiheutuvasta kustannuksesta vastaavat viime kädessä yksityiset käyttäjät, jotka maksavat tämän hinnan. Tässä tilanteessa yksityistä käyttäjää, jonka käyttöön digitaaliseen kappaleen valmistamiseen soveltuvat koneet, laitteet ja alustat annetaan tai jolle suoritetaan kappaleenvalmistamispalvelu, on tosiasiaassa pidettävä sopivasta hyvityksestä ”välillisesti maksuvelvollisena” (ks. vastaavasti tuomio 21.10.2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:260, 48 kohta).
- 35 Tämän tuomion 33 kohdassa mainitun rahoituksen on näin ollen katsottava olevan sopusoinnussa direktiivin 2001/29 johdanto-osan 31 perustelukappaleessa tarkoitetun oikeudenhaltijoiden ja käyttäjien etujen välisen oikeudenmukaisen tasapainon kanssa (ks. vastaavasti tuomio 21.10.2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, 49 kohta; tuomio 16.6.2011, Stichting de Thuiskopie, C-462/09, EU:C:2011:397, 28 ja 29 kohta ja tuomio 5.3.2015, Copydan Båndkopi, C-463/12, EU:C:2015:144, 53 kohta).

- 36 Tästä oikeuskäytännöstä ilmenee, että vaikka unionin oikeuden nykytilassa jäsenvaltiot voivat perustaa järjestelmän, jonka mukaan oikeushenkilöt ovat tietyn edellytyksin velvollisia suorittamaan maksun, jolla rahoitetaan direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu sopiva hyvitys, tällaiset oikeushenkilöt eivät kuitenkaan voi viime kädessä jäädä mainitun maksun tosiasiallisiksi velallisiksi.
- 37 Tämän oikeuskäytännön taustalla olevia toteamuksia sovelletaan kaikissa tapauksissa, joissa jäsenvaltio on ottanut käyttöön yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen, riippumatta siitä, onko se perustanut maksulla rahoitettavan vai pääasian tavoin sen yleisestä talousarviosta rahoitettavan sopivan hyvityksen järjestelmän.
- 38 On nimittäin muistettava, ettei käsitettä ”sopiva hyvitys” ole määritelty viittaamalla kansalliseen oikeuteen, minkä vuoksi se on katsottava itsenäiseksi unionin oikeuden käsitteeksi, jota on tulkittava yhdenmukaisella tavalla sen alueella (ks. vastaavasti tuomio 21.10.2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, 31–33 ja 37 kohta ja tuomio 12.11.2015, Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, 35 kohta).
- 39 Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että kun otetaan huomioon se seikka, ettei konkreettisia tuloja – kuten niitä, jotka ovat peräisin erityismaksusta – ole kohdennettu tiettyihin menoihin, on katsottava, että sopivan hyvityksen maksamiseen tarkoitettu talousarvion kohta rahoitetaan kaikista valtion yleiseen talousarvioon kirjatuista varoista, joten sen maksamiseen osallistuvat samalla tavoin kaikki veronmaksajat eli myös oikeushenkilöt.
- 40 Lisäksi unionin tuomioistuimelle jätetyistä asiakirjoista ei ilmene, että käsiteltävässä asiassa voitaisiin soveltaa jotakin säännöstä, jonka mukaan ne oikeushenkilöt, jotka eivät joka tapauksessa kuulu direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan soveltamisalaan, voisivat pyytää vapautusta velvollisuudesta osallistua mainitun hyvityksen rahoittamiseen tai ainakin pyytää maksun palauttamista (ks. vastaavasti tuomio 11.7.2013, Amazon.com International Sales ym., C-521/11, EU:C:2013:515, 25–31 ja 37 kohta ja tuomio 5.3.2015, Copydan Båndkopi, C-463/12, EU:C:2015:144, 45 kohta) sellaisten menettelytapojen mukaan, jotka jäsenvaltioiden on määritettävä.
- 41 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa kysymyksensä sanamuodossa, tällainen kyseisen jäsenvaltion yleisestä talousarviosta rahoitettava sopivan hyvityksen järjestelmä ei voi tässä tilanteessa varmistaa sitä, että hyvityksen kustannuksista vastaavat viime kädessä pelkästään yksityisten kopioiden käyttäjät.
- 42 Edellä esitetyillä perusteilla ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohtaa on tulkittava niin, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan järjestelmän kaltaiselle yksityisen kopioinnin sopivan hyvityksen järjestelmälle, joka rahoitetaan valtion yleisestä talousarviosta siten, ettei voida varmistaa, että yksityisten kopioiden käyttäjät kattavat tämän sopivan hyvityksen kustannukset.
- 43 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus, toista kysymystä ei ole tarpeen tutkia.

Oikeudenkäyntikulut

- 44 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY 5 artiklan 2 kohdan b alakohtaa on tulkittava niin, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan järjestelmän kaltaiselle yksityisen kopioinnin sopivan hyvityksen järjestelmälle, joka rahoitetaan valtion yleisestä talousarviosta siten, ettei voida varmistaa, että yksityisten kopioiden käyttäjät kattavat tämän sopivan hyvityksen kustannukset.

Allekirjoitukset